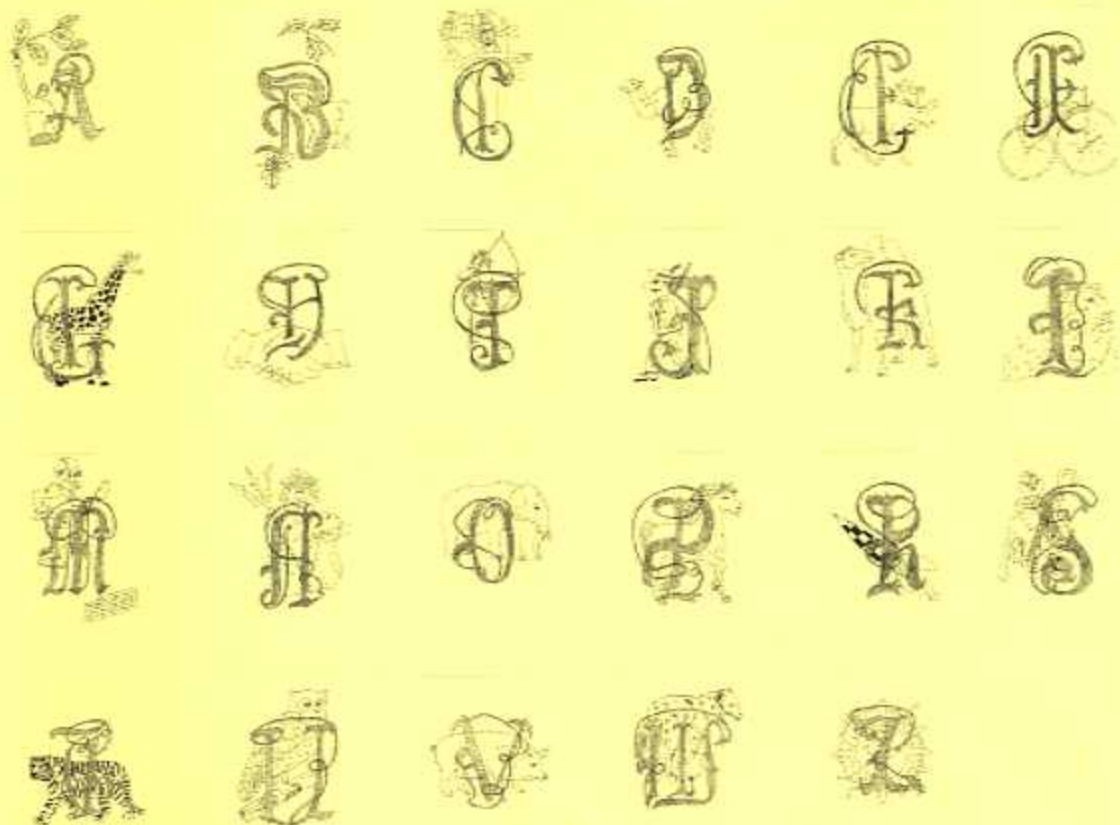

Heemkundige Kring

MAGAZINE

Dr. Croquet - Walem

Het Groot woordenboek van Walems dialect.

!!! Extra !!!

nummer 23 - winter 2011

Colofon

Inhoud

Dit magazine is een uitgave van de vzw Heemkundige Kring Dr. Croquet Walem

vzw Heemkundige Kring Dr. Croquet
Kloosterstraat 76 | B-2800 Walem
www.heemkundewalem.be
info@heemkundewalem.be

Jaargang 6, nummer 23, winter 2011

U kunt lid worden door overschrijving van 8 euro op rekeningnummer 733-2426000-60. Dan krijgt u de volgende nummers van ons tijdschrift in uw bus.

Redactie en medewerkers van dit nummer:
Hugo Rom, Richard Hofmans, Tilda Verschooten, Frans De Greve, Paul Loisel, Walter Marivoet

Wij danken in het bijzonder onze ereleden:

- 2 Jan Bergé
- E. Goyvaerts
- Groep Gilon BVBA
- Jan Kuypers
- Dokter Jo Liekens
- Eddy & Annabel Merckx-Tanghe
- Jacques Morrens
- Paul Morrens
- Bart & Ann Ooghe-Poot
- Peeters-Van Laer Schrijnwerkerij
- Willy Pittoors (Elektro Pittoors)
- Jaak & Lea Poot-Janssens
- Alex Ressler
- Frans Rijmenams
- Hugo Rom
- Bouwwerken Dirk Van de Brul
- Vecarts Bart Van der Kuylen
- Gina Vandoorne (Slagerij Gina)
- Stefaan Van Malderen
- Eric Verbiest
- Fons Vercammen
- Paula De Waerhert
- Eddy Op de Beeck
- Grandeco nv - Grouwet-Vervliet

Editoriaal

Tjaar zitter weral bekanst oep ...

Van A tot Z

Het Groot woordenboek van Walems dialect.

Het molenhuis

Joseph Kabala op bezoek in Waelhem

Editoriaal

jaar zitter weral bekanst oep...

e hope da ge gelijk altaa content zèt over ons boekske !

aa gelek as ge wet is het dan oek weral taad veu te betale veu het lidgeld van 2012.

paatich genoeg mutte we ons lidgeld een klaan bekke oepslage oemda de koste (geleik overal) ook veu ons oemhoog gegaan zen.

us as ge wilt lid blaave (en we hope da natuurleik) wilde ge dan 8 euro steutte op ons rekening : 733-2426000-60.

Veu al degene die erelid wille weurre (iedereen mag da weurre natuurlaak) is het nog altaad 25 euro !

e zèt oep veurhand natuurlaak allemaa al bedankt !

We wensn elle allemaa nog goeij endjaarsfeeste en veural een heel goeij gezond jaar in 2012.

S: ik hoop da ge't kunt leeze want dees is ge'n echtg Walems , want ik was al een half jaar toen da m'n aavers in Walem kwame woene.

aanhank

- gevolg (vb. bruidstoet)
- van dezelfde mening zijn: "de Jef zal wel gekozen weurre want die'n hei veul aanhang"

abelewa

oorveeg

abjaar (Antwerps)

eigenaardig persoon

achtkantige ezel

dwarskop

aderdoem

meer oudere leeftijd

afblotten

afschilferen (van verf bv.)

afgeleifd

uitgeput door ziekte of van vele miserie te hebben doorgemaakt

afkappe

gaan zitten

"akkoizje"

een voordelige zaak of koop

aktes

aandelen

alheust

binnenkort

allée

overloop traphal

allebotte

herhaaldelijk

ambras

ruzie

ammelake

tafelkleed

antekrust

ongelovige

Abelewa

antraase, alteraase

ontroering

apprense nemen

aanstalten maken tot

asprès

moedwillig

asserante vent

brutale, zelfingenomen man

astembliëft

aub

attack

hersensbloeding

ave mens

ouderling

avveseiren

vooruitgaan

aavers

ouders

aaverwets

verouderd. vb: "da madammeke is nog aaverwets gekleed"

bakker

meikever met een "witte" vleugel

barreng

beitel

basseng

ketel (Fr. bassin)

vb: "ons moe stokt eure was nog in nen basseng af" Van de Walemnaars die vroeger op de AWW werkten werd ook gezegd: "die werkt op den basseng..."

battaklang

gevolg

bebbe

troetelnaam of iemand die voorspraak heeft (bv. "den bebbe van de klas")

bebber

kin; aangezicht

"k zal a is nen klop oep aven bebber geve se"

bediëment

binnenkort

bedeurvendans

iemand die door steeds toe te geven flauw is en weent of mokt als hij of zij zijn/haar goesting niet mag doen

bedizzelen

bekokstoven

bees, bezeke

- snoepje
- simpele vrouw ("wa een bees is da")

begankenis

toeloop (zou verwant zijn met "bijwegen" = al biddend rond of naar een godsdienstige plaats gaan, bv. het bijwegen rond het Lazaruskapelleke op Lazernij of op "bijweg" naar Scherpenheuvel of Lourdes...)

begeuzze

minderwaardig spul

begost

begonnen

beggot

versterking op het einde van een bewering (vermoedelijk afkomstig van "Bij God" of "zo helpe mij God")

bie

bij

bekan

bijna

bekeust

iets misdaan hebben

béleke

prentje of beeldje

de berichten

het nieuws

berrevoets

blootsvoets

bescheten

bedrogen

ne beurput, beurput

put met grondwater, stond meestal op de koer of in de tuin van de woning

beustel

borstel,

beuz

- scrotum
- beurs
- washandje
- "'t is kermis op de Beuz" = eerste deel van de Pastorijstraat in Walem, waar wegens jaarlijkse kermis volksspelen werden gehouden.

Beber

beuzze geven

vlug iets doen

beuzelen

liggen ("a beuzelt da-em zwet zie")

bewaart

besef

bezeke

- meisje simpel van geest
- snoepje

bezay

naast, opzij.

"van bezay beloeren" = stiekem naar kijken.

bitskoemer (eng. Beachcumber strandjutter)

onnozelaar, onbetrouwbaar

bijval

toespijs

bijweg

bedevaart

bijzit

minares

binnendeu

kortere weg

blaffetuur

raamluik (meestal 2 voor 1 raam)

blave steen

arduin.

vb: "binnekort lei die onder den blave steen" = die persoon leeft niet lang meer.

blazer

stoeffier

blein

blaar, balein

blekke

In zijnen - staan

- naakt
- Zonder geld zitten

- tien

koekentien

-doëes

blik

blenzen

lage kaarten (van de twee tot de tien)

bleutsje

blaadje (om sigaret te rollen bv.)

blijèk

beemd of stuk grasveld om linnen te bleken na het wassen

blijtsmoel

iemand die weent om het minste

bloemekee

boeket bloemen

blokken

klompen

Ambras

Asserant

bo

- boterham
- boatewets**
uitwendig
- bodding (podding)**
pudding
- boecht bucht**
rommel
- boeksering**
haring
- boemmerskonte**
slaafs, onbestemde

Borreput

- boënen**
bonen
"da avanseert gelak as boenen knuepen": dat duurt lang

- boënestaak**
1. mager mens
2. stok voor bonen of erwten aan vast te maken

- bohémelo**
zigeuner

- boning**
gedroogde en gezouten haring

- beürreput**
waterput

- bossenellekes**
meiklokjes

- 6 bovekamer**
hoofd verstand
"die mankeert iets in zijn bovekamer"

- bulletin**
schoolrapport

- braa**
-erg (bv. "het is braa kaat")
-breiwerk
-als de rïjen hooi door de wind dooreen zijn geblazen

- broadspelder**
iemand die zuinig inzet bij spel (bv. kaarten) of alleen iets waagt als hij zeker is van winst

- branzjelet**
armband

- brakkejo**
iemand die in houten simpele woning of woonwagen woont

- braver**
brouwer

- broa**
kuit

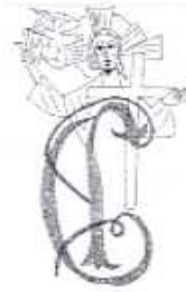
- broebbelen**
1. onverstaanbaar praten
2. achter iemands rug praten

- buffelen**
gulzig en veel eten

- bultin**
rapport

Brakkejo

- calceerpapier**
carbonpapier

- capabel**
bekwaam, in staat tot

- chaiselong**
zetel

- charletang**
kwakzalver, opschepper

- chokkelatte kaffe**
warme chocolademelk

- sierk**
chaos, warboel
vb: "wa is da hie veu'n sierk" = wat is dat hier voor een warboel.

- combinaison**
verbinding, combinatie, hemdkleed

- commerce**
winkel

- convenabel**
beoorlijk, fatsoenlijk, netjes

- cuizzeniej**
fornuis

- crayon**
potlood

- crème**
ijsroom

- crochet**
1. haakpen
2. zangwedstrijd voor amateurs

Charletang

- dabberen**
trappelen, bv. "wa zède gij na in da slijk aan 't dabberen"

- déksel**
beddegoed

- dempig**
kortademig, bv. "k ben dempig geten"

- derm**
tuinslang

- deurpel**
drempel

- dieperik**
diepte
"de dieperik ingaan" ten onder gaan

Dieperik

- dikkoppekes**
kikkervisjes

- dijrljik**
zieklijk (bv. "wa zie d'er dijrljik oit")

- do**
1. onnozelaar
2. muziknoot

- dobbel**
dubbel

- doefes zitten**
afgemat zijn

- doempeleir**
sukkel

Dol

- dol**
dikke bromvlieg

- doodsbeleke**
dankkaartje bij begrafenis

- dressen**
1. Snel lopen (bv. "hij dreste van schrik weg")
2. Water of vloeibare stof spatten

- dweyzerik**
dwarsligger, bruuft iemand

- echel**
bloedzuiger

- echtigentchtig**
echt waar

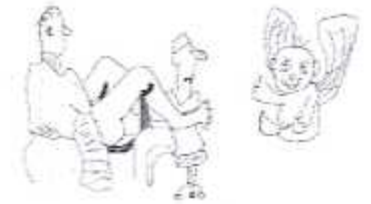
- efkes**
eventjes

- eivereks**
tegendraads, averechts

- yêkel**
eikel

- ellegoed**
stof per el verkocht, gewoonlijkerder lichte stof

- engeltjesmokster**
iemand die abortus uitvoerde

- erremettig**
armoedig

- erremoei**
armoede

- (m)errenbol**
knikker (Mechelen-stad zegt vooral "merrenbol")

Engeltjesmokster

- erreuzze**
ergernis

- euzzel**
weegapparaat met onderaan een haak waar het product dat gewogen moest worden werd aangehangen.

- ètesoep**
erwtensoepp

- ètreis**
hout om erwten te steunen

- ezelsoöre**
omgeslagen hoek aan blad

- fafael**
1. iemand met weinig kennis maar veel praat of streken.
2. iemand die niet terugdeinst u te bedriegen.

- frak**
1. jas
2. in de uitdrukking: "amaai mijne frak": wat ge me nu zegt!

- flave**
iemand die bij het minste dat hem wordt gezegd of bij de minste tegenslag, weent of klaagt.

- floutjesbier**
slap bier

- fluppe**
1. rare kerel
2. mannelijk geslachtsorgaan
vb: "ne rare fluppe met n'en dikke fluppe"

- flut**
foert

- floer**
fluweel

ffeggelen

zonder doel rondhangen, treuzelen.

flemmen

luiëren.

fleurus

pleuritis; dikwijls ook gebruikt (ten onrechte) voor iemand die zwaar hoest; "g'et precies een fleurus joeng!"

fleus

straks.
vb: "fleus komt Sinterklaas as ge braaf zêt"

flissijn

algemene noemer voor alle gewrichts- en spierpijnen; "a ei 'tfliegend flissijn".

flosj

losse kwast (op de paardenmolen); "as ge de flosj trekt meugde n'en toer verniet oep de pjeiremeule..."

foefeir (foefelen)

knoeier, prutser.

forsbal

samengetrokken bicepsspier (bovenarm); "amai die nei nogal forsballen!"

forten

"die ei nogal e fort!" ;
iemand heeft een dik achterste of ... dikke borsten

frang

"die vent is gekend as ne koa frang": die man is overal gekend

frenkerik

stouterik.

freubel

kleuterjuf

frut

frietten
"in frut van een": helemaal stuk

friksjon

van het frans friction: wrijving; met reuk of alcohol inwrijven (na haarknippen)

froefroe

horizontaal lopende haarbles op voorhoofd; "ge sta goe mè ave froefroe."

fleutje van ne cent

gemakkelijk.

Forten

gaas

gas

gaffel

boerenwerktuig met 2 tanden (vork) om het hooi te keren of te tassen.

gaffelen

gulzig eten

garde

veldwachter

gat

achterwerk
"das tegen a gat he maatje": dat valt tegen hé vriend

gave

gouden
men zegt ook: "das ne gave": dat is een doorgoed iemand

gedeven

beschonken

geil

geel

geilogen

staan dromen, geen werk zien; "die staat daar meer te geilogen dan wad anders".

gejost of gehareld

bedrogen

gelle

jullie.

gemak

w.c.

genenene

niemand.

"jeire verkopen"

streken verkopen

gernoot

garnaal.

ges

gras.

geut

gietijzer

gewent

plantbed;
"k em zes gewenten patatten aangelei..."

gezôje en gebrôje

Gaffel

Heurk

hij is daar altijd, hij voelt zich daar thuis.

geschalodderd

toegetakeld, vol schrammen.

gibberen

verdoken lachen, giechelen.

glazeman

niet mals wordende glazige aardappel.

glettig

glad.

Uitdr.: "zo glettig as ne paling": leep, sluw, listig.

goarslaper

voor iets of verwarmd zorgen

goddore

potverdorje
(verzwakte vorm van "godverdomme")

goedshuys

bejaardetehuis

goeivraa

vroedvrouw

gortepap

botermelk met gept

graat

asgrauw, lijkbleek
vb: "a zie zo graat as asse"

grawoeël

afwatering leidend naar beekje of grachtje (grecht)

greit

gretig

grezzelen

1. griezelen vb: "we grezzelde, zo wreed was dieje film"
2. beven van de kou. vb: "t was er braat kaat, we zaten te grezzelen oep onze stoel."

haarzak

bedrog. vb: "me die vent speel ik ni meer mee, die mut altijd haarzak doen."

half en half

grijs brood.

halfsegat

slecht afgewerkt.

halfmaan

ragebol

handheif

handvat.

hannekesnest

warboel.

haneklaa; hateklaa

onbekwaam iemand.

hettekop

koppigaard

hëttenduvel

zeer sterk persoon; iemand die ziekte, ongeval of tegenslag overwint.

heurk

gierigaard.

't heuske

toiletgebouwtje, meestal apart van het woonhuis.

heuts

een kar op 2 wielen, getrokken door 1 of 2 paarden, om boomstammen te vervoeren (foto)

"Oep nen hik en ne gâ"

in een oogwenk.

hinkelen

springen op één been. (kinderspel)

hoechel

struik:
"ons eeste sigaret hemmin d' hoechele oep de Zavelenberg gepaft".

hoemmel

1. slag: "k geef a sebiet een hoemmel oep ave smool sel"
2. hommelm.

hooivejerg

hoovaardig.

hoorndrager

bedrogen partner

"ja da men hondsje"

ja... zeg, wat is dat.

"oep z'n hukken zitten"

gehurkt zitten

hulle; hullebak; hulleschup

steenkool; bak in zwart gietijzer, koolschop.

Heuske

Hinkelen

iekenis

- liesplooï.
- "D oep zijn iekenissen kraage": er zenuwachtig van worden.

ietofwa

ietsjes.

ieverans

ergens.

ijkes

vuil, vies.

ijten

erwten.

"geenne stamp onder zijne inktpot weit zijn"

iemand die niets waard is, of iemand die geen kracht heeft.

jakke

ekster

janfaful

zie fafoul.

janmenvoeten

pretentieuze persoon.

"jan van pas is nog niet gekomen"

de geschikte partner werd nog niet gevonden.

jefkeszaag

St. Jozefzaag.

jenken

janken, huilen (meestal van hond of kind)

jijr

aarde, grond.

jijrbees

aardbei.

jenoffel

1. anjer

2. vrouwelijk geslachtsorgaan

joengman

vrijgezel

joenkheid

jeugd

joenk

ook gezegd voor ondeugend kind

jugement(frans)

gerecht

kaarlie-ès

spoor in aardeweg gevormd door karwielen

kaffebeus

- iemand die veel koffie drinkt
- stoffen zak waarin gemalen koffie werd gedaan

kakker

- angstig iemand;
- supporter KV Mechelen

kalissestok; kalisseszap

zoethout; vroeger werd zwarte "kalisse" in flesjes water opgelost en door de kinderen als dorstlesser gebruikt tijdens de zomermaanden.

kammelot

slecht van kwaliteit

kapoot

- condoom
- legermantel

keef

- duivenkorf
 - bed
- vb: "in oe keef krojepen": in uw bed kruipen

kemel

kameel

kemp

hennepzaadjes (cannabiszaden) waarmee vinken werden gevangen, of met gekiemde zaadjes werd gevist.

keurrewage

kruiwagen

keuterboerkearme landbouwer met weir
produktie**keus**

verkiezingen

keutte mette

komaf mee maken

kieke

- kip
- dom iemand

kinnekeskak

suikerbonen

kinnekessoaker

kandijnsuiker

klem

tetanus

kleppe

snel luidende klok geluid bij alarm. Laatst gebruikt bij brand familie Vergaelen

knèp

kin

kneut

- flauwe zagerige vrouw
- vogel

knoesel

enkel

koajonge

- kwajongen
- stijve grasspriet om pijpesteel te kuisen

koekenbak

- pannekoek
- "da's koekenbak": dat raak of 't zit ertegen

krolaazer

krultang

krolspèlle

krulspelden

kwadaazer

oud metaal

kwèddel

ruzie; -en: ruzie maken

kwèken

scherp praten

"een koek oep oe oeg"

een mep op uw oog

"das e koppeke"

- een koppigaard, keikop
- een slim ventje

Kapoot

labbabbel

oorveeg

labbekak

scheldwoord voor iemand die niets durft

labberlot

slordig, ordeloos

lammeer

iemand die veel taterd of babbelt over anderen; achterklap

lammetere

klagen

lampedeir

staande lamp met kap

lampetten

overmatig (bier) drinken

langen asem

kauwgom

"oep de lappen gaan"

uitgaan, meestal langdurig

lavelier

laurier, bv: "e paar bleutsjes lavelier en a soep smokt vuil bijter"

(uit) lebben

uitlepelen

een lees

vast spoor waar het paard met de kar in reed

legumme

groenten

leiftig

levendig

leig

leeg

leir

- leder
- zeemvel
- portemonnee: "in zen leir schieten"

lèkstock

lollie

lengsel

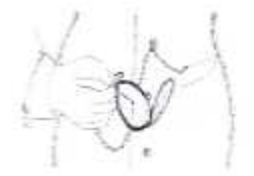
lengte

les

leidsel (hond)

letterzielen

doodop

Leuze

(gallicisme van LETHARGIE = slaperig, afgemat)

leubbe of loebas

goedzak

de leuzze

droogloods (in de ruppelstreek voor bakstenen)

leuzze

horloge

lie-er

ladder, bv. "zie maa da ge ni met a klikke en klakke van die lie-er dondert!"

liezevet

gesmolten of afgebakken varkensvet

lijfke

onderhemdje

lijwaat

linnen

lijzemeel

lijnzaad

linkadoor

geslepen onbetrouwbaar iemand

loeëze

iemand die achterbaks iets valselijk wil regelen

loemmer

schaduw

loeten (hebben)

kuren (hebben); zonder reden dwarsliggen; stemmingsschommelingen

▼

12

lorejas

listige nietsnut

lossendeur

dwars doorheen

luiardei

luiheid "luiardei is 't oerkusse van den duvel"

luizekop

vuilaard (meestal scheldwoord)

madeulleereteken
Speekmedeulle: denkbeeldig eerbewijs;
bv.: "ge verdient een speekmedeulle"
wordt dikwijls spottend gezegd**madeulleke**

meestal soort schapuliertje van een of andere heilige rond de hals of op onderhemdje gedragen (oorspronkelijk

aan de ene zijde de afbeelding van de maagd Maria, aan de andere zijde het H. Hart van Jezus; nu om 't even wat uitbeeldend)

makander

elkaar

maleur

ongeluk

mamezèl

juffrouw

mansmens

man

marsjandies

koopwaar, gerief; bv. "die verkoopt goei marsjandies!"

Van vrouwen wordt ook gezegd: "da's een vraa met goei marsjandies!" = "goed voorzien van oren en poten"

maasse

meid: "de maasse van de pastoor wet alles veul beiter dan de pastoor zeulf"

maseur

kloosterzuster

masjoefeleerder slordige vrouw
Scheldwoord: "dikke masjoefel!"**masteboamen mastetoppen**

dennebomen, dennenappels

mastel1. soort beschuit
2. dikke vrouwenborst
3. oorveeg**matris**

baarmoeder: "na't kinderbed must zeur matris laatte wegpakke"

maaveegen

iemand aanhalen met de bedoeling er iets van te krijgen

mèrrembol

knikker

mesthoëp

"zo fier as nen haan oep den mesthoëp"

St Mette

st Maarten

Mette de zeiker

St Medard

mèmm

vrouwenborst; plagend wordt soms gezegd: "a lei nog aan de mem" = hij is nog ver van zelfstandig, hij is ver van volwassen

menke

wondje (vooral naar kinderen toe gezegd)

Madeulle

..oren en poten..

metteko

onnozelaar

meukesmand

wissen mand waarin meestal aardappels op gewicht werden geschat (ongeveer 10 kg)

meulder1. meikever
2. maalder**meurg**

gaar, mals gekookt, rijp

meurreg

ten einde krachten

meutje

maat

meutte1. kalf
2. scheldwoord voor onhandige jongen**meuzzel**kruimel, morzel
bv. "juist te laat ventje, g'et alleen nog de meuzzele"**miënen**

het menen: "a kan er ni me lachen, à miënt het echt"

mik1. katapult
2. y-vormige vertakking van tak of boom
3. schaamstreek

Mik

missaal

kerkboek

misval

miskraam

moef

onvriendelijke persoon: "n zuur moef"

moembakkes

masker, bv. met carnaval

moemmelen

mompelen

moëre

waterketeltje met hals

moestèsj

snor

mojer

slechte moeder

mojernokt

poedelnaakt

moosslijk of slib
de moos: achterkeuken op de boerderij met waterafloop recht naar buiten**mozegoot**

kleine gracht of greppel gevuld met afvalwater of slijk

mulle

schaafsel, houtkrollen

mutsaad

bundel aanmaakhout

muug

moe

muurzeiker

mier

naa1. nu
2. eng - nauw**naaynnagel**

afgescheurd zijrandje van de nagel of nagelriem

nagelenbooi

navel

namete

overgeven na kater

naveleks

nauwelijks

navenant (gallicisme 'à l'avenant')

in verhouding tot

negertèt

melo-cake

negligent zijn

nalatig, slordig zijn

"das ic nogal ne nest"

het ligt er slordig bij

ave nestel afdroye =**ave nikkell afdroye**

hard werken

neuffe

naast

e neuke

een strikje

neulle

naald

neusdoek

zwarte omslagdoek voor oudere vrouwen

navezeen

het een na het ander

oep ne nik en ne gaa (zat em oep 't tek)

zeer vlug (zat hij op 't dak)

Namete

Oemdoen

▼

13

▲

